

Jak poradnia w Wejherowie przygotowuje się do wspomagania szkół?

Poradnie psychologiczno-pedagogiczne, placówki doskonalenia nauczycieli i biblioteki pedagogiczne od stycznia 2016 r. zaczną realizować nowe zadanie – mają wspomagać szkoły w rozwoju. Już dziś widać, że dla znacznej części pracowników tych instytucji jest to istotne zobowiązanie. Na czym polega planowana zmiana? Co w związku z nią trzeba będzie zrobić? Jak się do niej przygotować? Te pytania nurtują wielu pracowników tych placówek, zaś dla poradni, które do tej pory zajmowały się przede wszystkim pracą z dziećmi i młodzieżą, mają one szczególne znaczenie.

Powiatowy Zespół Poradni w Wejherowie składa się z dwóch jednostek działających w tym samym powiecie: w trzech dużych miastach oraz na terenie siedmiu gmin. W powiecie wejherowskim – w przeciwieństwie do tendencji krajowych – od lat wzrasta liczba mieszkańców (wynosi obecnie blisko 208 tys.). Tym samym zwiększa się liczba dzieci i młodzieży objętych pomocą poradni. To, zdaniem dyrektora Powiatowego Zespołu Poradni, stanowi poważne wyzwanie, zwłaszcza wobec obowiązku wspomagania szkoły, rozumianego jako stała i długofalowa współpraca z dyrektorem i nauczycielami, a nie tylko udzielanie indywidualnej pomocy dzieciom¹.

Mimo specyfiki organizacyjnej, a także wielu obaw, jakie towarzyszą pracownikom wobec wprowadzanych obecnie zmian, poradnia w Wejherowie może służyć innym placówkom w Polsce

swym doświadczeniem w zakresie kompleksowego wspomagania szkół i być dla nich dobrym przykładem.

Coraz więcej uczniów w powiecie wejherowskim wymaga pomocy psychologicznej. Pracownikom poradni trudno nadążyć z diagnozowaniem i wydawaniem orzeczeń. Nie jest łatwo wywiązywać się ze wszystkich nałożonych zobowiązań i jednocześnie reagować na inne oczekiwania dzieci, ich rodziców i nauczycieli. Dlatego też z dużym niepokojem patrzą na kolejne zalecenia władz oświatowych, w tym także na wspomaganie szkoły. Zastanawiają się, czy posiadają właściwe kompetencje, aby je dobrze wypełnić. Obawiają się, że będą musieli robić to, na czym się nie znają.

Od czego zaczęły się zmiany?

Wejherowska poradnia od kilku lat przygotowywała się do nowych zadań. Część pracowników wzięła udział w szkoleniu, w trakcie którego poznali swoją nową rolę. „Udział w zajęciach pozwolił mi spojrzeć na nasz zespół z innej niż dotychczas

perspektywy. Okazało się, że w naszym zespole znalazły się osoby ciekawe nowych zadań i chętne, aby się z nimi mierzyć” – mówi dyrektor poradni.

W czasie zajęć pracownicy poradni uczyli się, jak przeprowadzać diagnozę potrzeb szkoły, jak rozmawiać z dyrekcją i nauczycielami szkół, wypracowywać z nimi propozycje zmian. Nawiązali również współpracę z instytucjami, które tak samo jak one od nowego roku są zobowiązane do wspomagania szkół, na innych niż do tej pory zasadach.

Współpraca z filią Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Gdańsku stała się ważnym elementem w planowaniu nowych zadań. Pracownicy poradni byli zaskoczeni, jak szeroką ofertę dla szkół i nauczycieli ma biblioteka. Okazało się, że jest wiele wspólnych obszarów i okazji do działania razem. Zaczęło się od zajęć dla nauczycielek z edukacji wczesnoszkolnej, prowadzonych przez jednego z psychologów w ramach sieci współpracy i samokształcenia organizowanej przez bibliotekę.

¹ Por. rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych, par. 10 (Dz.U. z 2013 r. poz. 199).

Sieci współpracy i samokształcenia – nowa forma doskonalenia nauczycieli

Sieci współpracy i samokształcenia nie są nowością dla pracowników poradni, którzy posiadają wieloletnie doświadczenia z prowadzenia grup wsparcia. Postanowiono, że w Wejherowie i Rumii zostaną uruchomione sieci dla specjalistów: psychologów, pedagogów, logopedów oraz doradców zawodowych, a tematami ich pracy będą zagadnienia szczególnie ważne dla nauczycieli z terenu powiatu. Logopedzi zajęli się pracą z dziećmi z niepełnością mowy, rozważali możliwość diagnozy i terapii. Psychologowie, związani z gimnazjami, podjęli wyzwanie i postanowili przyjrzeć się młodzieży w okresie adolescencji i rozpoczęli pracę metodą studium przypadków. Druga grupa, związana ze szkołami podstawowymi, zajęła się kompetencjami wychowawczymi niezbędnymi w szkole.

Sieci były organizowane zgodnie z następującymi krokami:

- Pierwszy krok to zainicjowanie pracy sieci. Z zaproszeniem

zwrócono się do większości osób, z którymi już kiedyś pracowano. Dobry wizerunek placówki i wcześniejsze doświadczenia sprawiły, że na zaproszenie odpowiedziały przede wszystkim osoby naprawdę zainteresowane i chętne do wspólnego działania.

- Kolejny krok to rozpoznanie potrzeb. Z reguły dokonywano go „w boju”. Uczestnikom sieci zależało przede wszystkim, aby poznać konkretne rozwiązania sytuacji, z jakimi się spotykają w szkołach. Analizowano przypadki zachowań agresywnych uczniów oraz zachowań prowokacyjnych wobec nauczycieli. Zastanawiano się, co może je powodować i w jaki sposób można sobie z nimi najskuteczniej radzić.
- Następnym krokiem było omawianie wybranych zagadnień. Nauczyciele przygotowywali opisy przypadków, które zdarzają im się w pracy. Przedstawiali kontekst zachowań uczniów, ich przyczyny oraz podejmowane działania. Grupa zastanawiała się nad pytaniami, jakie warto sobie postawić, oraz nad rozwiązaniami, jakie należy zastosować.

- Ostatnie spotkanie było poświęcone podsumowaniu i ewaluacji działań sieci, podejmowanych w czasie całego roku. Okazało się, że najbardziej inspirujące były omawianie konkretnych przypadków i praca nad własnymi praktykami. Wartościowe były też zajęcia z udziałem specjalistów, czego przykładem może być zaproszenie na spotkanie lekarza psychiatry, który w profesjonalny sposób odniósł się do jednego z przypadków omawianych przez uczestników sieci.

Wspieranie szkół poprzez szkolenia i doradztwo

Zespół poradni w Wejherowie posiada bogate doświadczenia w zakresie działań szkoleniowych i doradczych. Organizowane od lat warsztaty dla nauczycieli są dla pracowników świetną okazją do dzielenia się swoją specjalistyczną wiedzą. Dotychczas odbyły się następujące warsztaty: „Jak pracować z dzieckiem z różnymi niepełnosprawnościami w szkole ogólnodostępnej?”, „Uczeń trudny wyzwaniem dla nauczyciela”, „Metody aktywizujące”, „Kreatywne metody w nauczaniu”. Ich celem jest wspieranie nauczycieli i wychowawców w pracy z uczniami o różnych potrzebach edukacyjnych.

Przygotowując się do nowej roli, dyrekcja poradni postanowiła wykorzystać swoją wiedzę i doświadczenia w pracy z jedną z placówek z terenu powiatu. Wybrano szkołę, która potrzebowała pomocy w zakresie pracy wychowawczej. Pierwotnie zakładano, że wystarczy zaproponować nauczycielom warsztaty ze skutecznych metod wychowawczych. Tymczasem problem tej szkoły okazał się bardziej

złożony. Okazało się, że nie wystarczy pokazać nauczycielom, jak pracować z nowymi metodami i narzędziami. Należało natomiast wpłynąć na ich postawy, wzajemne relacje oraz sposoby komunikowania się. Dzięki temu poradnia mogła zaproponować zajęcia, które były pomocne dla nauczycieli i zmieniły sposoby ich współpracy, co miało ogromny wpływ na pracę z uczniami.

Co dalej ze wspomaganiem w Wejherowie?

Dyrekcja Zespołu Poradni, wychodząc z założenia, że nie można wspierać innych w rozwoju, jeśli samemu nie podda się temu procesowi, postanowiła przeprowadzić w swoich placówkach działania rozwojowe. Na początku poradnie przeprowadzą diagnozę potrzeb, wybiorą priorytety, określą cele i zaplanują ścieżkę ich osiągnięcia, a następnie zorganizują szkolenia i konsultacje związane z wdrażaniem nowych rozwiązań. Planują też badanie efektywności podejmowanych działań.

W ten sposób chcą przyjrzeć się dotychczasowym zadaniom poradni, zastanowić się nad ich celowością, czasochłonnością oraz skutecznością. Zależy im, aby na tej podstawie można było podjąć decyzje, co należy kontynuować, co zmodyfikować, a z czego trzeba zrezygnować, aby prowadząc obowiązkowe zadania statutowe, móc zainicjować potrzebną zmianę w sposobie pracy poradni

i lepiej pomagać szkołom. Niezbędne jest również uzgodnienie zasad i zakresu nowych działań z organem prowadzącym, a także nawiązanie współpracy z wojewódzką placówką doskonalenia nauczycieli w Gdańsku.

Podsumowanie

Opisane działania są dobrym materiałem do refleksji na temat roli poradni psychologiczno-pedagogicznych we wspomaganie szkół. Mogą stanowić podpowiedź, w jaki sposób realizować nowe zadania.

Warto zwrócić uwagę na następujące kwestie:

- Aby móc wspierać innych w procesie rozwoju, poradnia sama musi stać się organizacją uczącą, to znaczy stworzyć swoim pracownikom warunki do skutecznego działania opartego na procesie wzajemnego uczenia się.
- Konieczna jest współpraca poradni z innymi placówkami wspomagania funkcjonującymi na terenie danego powiatu.
- Należy przyjrzeć się kompetencjom pracowników pod kątem nowych zadań i dopiero na tej podstawie podjąć decyzję, kto i w jaki sposób może wypełnić nowe role.
- Trzeba przeprowadzić analizę potrzeb szkół, które współpracują z poradnią. Dopiero znając szkoły, ich kontekst, zadania i specyfikę, poradnia może zaproponować długofalowe działania wspierające.

Jarosław Kordziński

Trener, mediator, autor licznych książek i publikacji na temat oświaty oraz rozwoju osobistego.

Właściciel Centrum Komunikacji i Mediacji AKADEMIA DIALOGU – organizacji zajmującej się inicjowaniem i wdrażaniem nowych rozwiązań głównie w systemie oświaty, zarówno na poziomie poszczególnych placówek, jak i w obszarach zarządzanych przez jednostki samorządu terytorialnego.

Przez wiele lat dyrektor Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku funkcjonującego jako jednostka łącząca pedagogiczną bibliotekę wojewódzką z placówką doskonalenia nauczycieli.

Od 2008 r. ekspert w zespołach działających przy Ministerstwie Edukacji Narodowej oraz Ośrodku Rozwoju Edukacji na rzecz modernizacji systemu wspomagania rozwoju szkół.

Katarzyna Leśniewska

Pedagog specjalny, pracownik ORE.

Ukończyła szkolenia z zakresu socjoterapii i psychoterapii Gestalt. Liderka zmian MEN z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Przygotowana do wykonywania zadań SORE.

Trenerka, autorka publikacji, scenariuszy zajęć i artykułów m.in. z zakresu umiejętności wychowawczych, kompetencji psychospołecznych i pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Współautorka programu *Jak sobie radzić z prowokacyjnymi zachowaniami uczniów. Metoda konstruktywnej konfrontacji*.